

3. SZERÉMSÉG

A Szerémség a Duna és a Száva folyók között elterülő földrajzi-történelmi tájegység. Nyugati része ma Horvátországhoz, míg keleti fele Szerbiához tartozik. Északi területét a **Tarcal-hegység** foglalja el. Ennek szerb neve **Fruška Gora**, amely tükörfordításban az „olaszok hegyét” jelenti, minthogy a hegység lábánál fekvő Nagyolasz (Mandelos) falu nevét lefordították, majd a hegységet is ennek alapján nevezték el. A hegység lábánál terül el a Szerémségi-síkság. A 80 kilométer hosszú, 15 kilométer széles, rendkívül tagolt felszínű, alacsony hegyvonulatot sűrű erdők borítják, itt található Európa legnagyobb hársfaerdeje (6500 ha). Legmagasabb pontja az 539 méter magas Vörös-fok (Crveni čot). A magányosan húzódó hegyvonulat a Dinári-Alpok hegyrendszerének tagja, valaha az itt lévő Pannon-tenger egyik szigete volt.

A hegy nagy részét a Fruška Gora Nemzeti Park fedi le. A vadrezervátumra és a nyílt területre osztott nemzeti park bővelkedik patakokban, forrásokban, artézi kutakban és kisebb tavakban. A háborítatlan erdők és a bőséges vízkészlet ideális környezetet biztosítanak az egyik fő vonzerőnek számító **vadállomány** számára. Mind a vadászok, mind a horgászok kedvelt úti célja a hegy, a kirándulni vágyókat pedig szép ösvények, jól jelzett és gondozott **turistaútvonalak** és páratlan panorámát nyújtó **kilátók** várják.

A hegy északi és déli lankáin az erdőket kaszálók és szőlőskeretek váltják, innen származott a valaha olyan híres **szerémségi bor**. A hegység erdőségei 18 görögkeleti szerb kolostort is rejtnek.

A hegység déli oldalától indul a Szerémségi-síkság területét a Duna és Száva mellékfolyói szabdalják, több helyen egyedi növény- és állatvilágot rejtő vizenyős, lápos területet képezve.

Történelmi áttekintő

A Szerémség területe már a késői bronzkortól lakott, Kr. e. 1100 körüli időből kerültek elő az ezt bizonyító leletek. A Kr. e. I. században megjelentek a rómaiak, ekkor a Szerémség Sirmium (ma Szávaszentdemeter) központtal Pannónia provincia része lett. Gyors fejlődése ekkortól indult, katonailag és stratégiaileg is fontos szerepet töltött be a birodalomban a 3–4. században. A római birodalom bukása után többször is váltották egymást a hódítók: a hunok, az avarok és a frankok is elfoglalták a területet. A magyarok e területen először a bolgárok ellen küzdő frankok hívására jelentek meg, majd hosszú időn át viaskodtak a bizánciakkal a terület birtoklásáért. A 12. századtól a terület

már egyértelműen a Magyar Királyság része volt . A magyar többségű Szerém vármegyét az elsők között szervezték meg a magyar királyok, határai akkoriban még a Szávától délre voltak. A tatárjárás után indult meg nagyobb számban a várak építése, ami Zsigmond király uralkodása idejére kővárak láncolatából álló **végvári rendszer** kialakulását eredményezte a Szerémségben is. Ennek nyomai még ma is láthatóak, a hajdani védelmi vonalról képet is kaphatunk, ha felkeressük Szalánkemén, Kölpény vagy Rednek várának romjait.

*A 15. századra a Szerémség a középkori Magyarország legfejlettebb vidékeinek egyike lett, elsősorban messzi földön híres szőlő- és borkultúrájának köszönhetően. Az anyagi jólét együtt járt a helyi népesség kulturális felemelkedésével, nem véletlen, hogy ezen a vidéken talált táptalajra a **huszitizmus** is. A török terjeszkedéssel a virágzó magyar vidék pusztulásra ítéltetett, lakosai a harcok áldozataul estek, vagy elmenekültek, a gazdagságnak egy csapásra vége szakadt.*

A Szerémség nemzetiségi képe a török hódoltság alatt teljesen megváltozott, a magyar dominanciát felváltotta a délről érkező szerbek és horvátok térnyerése.

A török kiűzése után a terület sokáig határőrvidék volt. Magyar jellegét soha nem nyerte vissza. A Szerémség 1764-ben hivatalosan Horvátország része lett Körös és Pozsega vármegyével együtt, cserébe Magyarország Fiume városát kapta.

A 18. században különböző nemzetiségek: németek, szlovákok, ruszinok telepedtek le a vidéken, magyarok nagyobb számban csak a határőrvidék megszűnése után érkeztek ide.

A Szerémség az első világháború után a Szerb–Horvát–Szlovén Királyság (későbbi nevén Jugoszlávia) része lett, ma a történelmi Szerémség keleti, nagyobb része Szerbiához, kisebbik, nyugati része Vukovárral és Újlakkal Horvátországhoz tartozik.

A szerémségi magyarság

A Duna és a Száva folyó által határolt vidék magyar etnikai jellegét a török hódítással együtt járó pusztítások során veszítette el. A török időkben az elpusztult, elmenekült lakosság helyét a délről beköltöző szerbek vették át. A mai szerémségi magyarok őseinek döntő része a szerb határőrvidék 1868-as felszámolását követően telepedett le itt, de egyes kutatók szerint az egykori magyarság töredékei helyben

maradva is túlélhették a török időköt. A 19. századi magyar betelepülőket a jó minőségű és kedvező árú szerémségi föld vonzotta, melyet a földművelésben kevésbé jártas – a határőrvidék megszűnésével előjogaikat veszített és gyakran Szerbiába költöző – szerbség adott el számukra. A filoxérajárvány által elpusztított szőlőültetvények helyét is gyakran kiparcellázták, ami szintén vonzotta a magyar telepeseket. Ennek a folyamatnak a révén jött létre a ma is létező **herkócai, nyékincai, platicsi, vogányi, satrincai** és **maradéki** magyar közösség.

A Szerémség északi részére a magyarság elsősorban Bácskából, a Kiskunságból és Csongrádból érkezett, a déli rész magyar telepeseit nagyrészt a Dunántúl adta.

A szerémségi magyar közösségek többsége már nem beszél magyarul, de több településen tiszteletreméltó módon ápolják a népi hagyományokat, a mai napig működnek magyar kulturális csoportok. E **néptáncsoportok** és **népdalkörök** jó része az ezredfordulón alakult, az után, hogy az adott településeken 30 éve semmilyen magyar civil szerveződés nem volt!

A 2002. évi népszámlálási adatok alapján a Szerémség legnagyobb lélekszámú magyar közösségei az alábbiak:

Település magyar neve	Település szerb neve	Település lakossága	Magyar lakosság száma	Magyar lakosság aránya
Dobrodó	Dobrodol	127	96	75,59 %
Satrinca	Šatrinca	399	253	63,41 %
Maradék	Maradik	2298	552	24,02 %
Nyékinca	Nikinci	2216	264	11,91 %
Herkóca	Hrtkovci	3428	310	9,04 %
Ürög	Irig	4848	360	7,43%
Vogány	Voganj	1614	76	4,71 %
Erdővég	Erdevik	3316	95	2,86 %
Pétervárad	Petrovaradin	13.973	396	2,83 %
Karlóca	Sremski Karlovci	8839	215	2,43 %
Kamanc	Sremska Kamenica	11.205	256	2,28%
Belcsény	Beočin	8058	182	2,26 %
Árpatarló	Ruma	32.229	362	1,12 %

Belcsény, hivatalos neve: Beočin

A település története és látnivalói: A Duna jobb partján – a másik parton lévő Bácspalánka és Újvidék között félúton – fekvő kisváros Belcsény.

A Vajdaság és a Szerémség gyáriparilag egyik legfejlettebb városa elsősorban a 19. század első felében alapított cementgyára, illetve annak magyar vonatkozású múltja miatt érdemel figyelmet.

*Belcsény Budapest első állandó kőhídjának, a **Lánc-hídnak** a megszületésében fontos szerepet játszott. Az itt bányászott és a cement előállításához kitűnően alkalmas márgát ugyanis Clark Ádám kezdeményezésére e híd építéséhez használták először hazánkban 1839-ben. A cementet az építkezéshez hajón szállították fel a Dunán az akkori Pest-Budára.*

Az első helyi cementgyárat az apatini születésű Csík József alapította. Fia az üzemet továbbfejlesztette, és egy külföldön tanult új eljárás bevezetésével a Monarchiában elsőként gyártott portlandcementet. A helyi cementipar egykori virágkorának ma is látható bizonyítéka a gyár területén 1902-ben épült szép vonalú **víztorony**, illetve **Spitzer Ede** téglagyáros 1898-ban építtetett eklektikus stílusú **kastélya**. Spitzer az épület tervezését nem kisebb építészre, mint az Országházat is megálmodó **Steindl Imrére** bízta. A kastélyt annak ellenére érdemes felkeresnünk, hogy az utóbbi időben állapota sajnálatos módon leromlott: gyönyörű részletei – például a Zsolnay kerámiából épült szecessziós kandalló maradványa, a homlokzat díszei, közöttük egy turulmadár – máig visszaadnak valamit egykori pompájából. Az 1990-es évek elején még használták az épületet: a helyi önkormányzat könyvtárát és zeneiskolát működtetett benne, majd étteremként is üzemelt egy ideig, de hasznosítása megszűnt, így az 1997-es műemléki védelem alá helyezés ellenére lassan az enyészet és a barbár pusztítás áldozatává válik. Itt forgatták **Emir Kušturica Macskajakj** c. híres filmjének egyes részeit.

A 17. századi **Beočin-kolostor** a várostól néhány kilométerre, északra található. Az eredetileg szerzetesek által emelt kis templomot a 18. század közepén váltotta fel a ma is látható barokk kolostorépület.

A Duna jobb partján kelet felé továbbhaladva a következő település Kamanc.

Kamanc, hivatalos neve: Kamenica

A település története és látnivalói: A Tarcál-hegység (Fruška Gora) északi, Duna felé ereszkedő lejtőjénél fekvő település korábban önálló város volt, ma Újvidék egyik városrésze.

Kamanc története egészen az ókorig nyúlik vissza, ezen a helyen már a római korban is létezett település. Nevének legkorábbi írásos említése 1223-ból származik, a 14. században magyar lakosságú mezőváros volt. Virágzó gazdaságának, egyben a város gazdagságának alapja a **szőlőművelés és a bortermelés** volt, a lakosság döntő többsége ezzel foglalkozott. A kitűnő minőségű szerémségi bor messzire eljutott, még Máttyás király asztalánál is koccintottak vele.

A 15. század végére a Szerémségnek ez a része az ország egyik leggazdagabb területévé vált, melynek Kamanc volt a legtehetősebb mezővárosa 500 lakóházával, 2 katolikus templomával, pincéiben 10.000 hordó jó borával és messze földön híres latin iskolájával. Az anyagi jólét beindította a kulturális fejlődést is. A tehetősebb polgárok gyermekeiket külföldi egyetemeken taníttatták, többek között Rómában és Prágában.

Prága ekkor a **huszitizmus** központja volt. A huszitizmus Csehországból kiinduló, az akkor Közép-Európában is hívekre találó keresztény mozgalom volt, amely **Husz Jánosról** (1369–1415), a prágai Károly Egyetem rektoráról kapta a nevét. A husziták a katolikus egyház reformját, a bibliai alapokhoz való visszatérést, a nemzeti nyelven történő igehirdetést szorgalmazták, ezzel a mozgalom a reformáció egyik fontos előfutárának tekinthető.

Bár Husz Jánost a római egyház eretneknek nyilvánította, és 1415-ben máglyán megégetette, tanai hatottak és terjedtek. A Husz János tanításait követő cseh nép fellázadt a császár és a pápa ellen, és ezzel több mint két évtizedes háborúskodás vette kezdetét.

Prágában tanult ez idő tájt teológusnak **Kamanci Balázs**, **Újlaki Bálint** és **Pécsi Tamás** is. Mindhárman szerémségiek voltak, akik miután megismerkedtek a huszita tanokkal, Kamancra hazaérkezve azok terjesztésébe fogtak. Ezt olyan jól végezték, hogy a 15. század 20-as, 30-as éveire a Tarcál-hegység alatti magyar települések jelentős része a huszitizmus hívéül szegődött.

IV. Jenő pápa és Luxemburgi Zsigmond király nem nézte jó szemmel az eretnokség terjedését. 1435-ben a Szerémségbe küldték a kegyetlen és fanatikus inkvizítort, a Nápolyból származó **Marchiai Jakab** ferences szerzetest a „rendrakás” parancsával.

*Az inkvizítor tűzzel-vassal irtotta a szerémségi magyarokat, ezrek végezték máglyán, és még többen menekültek el a környékről. Korabeli források szerint még a halott huszíták sírjait is kiásatta, és csontjait nyilvánosan elégettette. Mindezek hatására sokan visszatértek a katolikus hithez, köztük Kamanci Balázs is. Újlaki Bálint és Pécsi Tamás viszont több száz hívével együtt egészen Moldváig menekült az üldöztetések elől. Itt fejezték be Kamancon elkezdett hatalmas művüket, a **Biblia magyarra fordítását**, melyet **Huszita Bibliaként** ismerünk.*

A **Huszita Biblia** óriási jelentősége, hogy valószínűleg ez volt az első teljes magyar bibliafordítás. Középkori nyelvünk jelentős emlékének eredeti példányát sajnos nem ismerjük, viszont részletei másolatban három 15. századi kódexben is fennmaradtak: a Bécsi- kódexben, a Müncheneri-kódexben, és az Apor-kódexben, amelyek közül a Bécsi-kódexet 1932 óta az Országos Széchényi Könyvtár őrzi.

A törökök 1526-ban, a Mohácsi csata évében foglalták el Kamancot. A város és virágzó földművelése gyors pusztulásnak indult. Egészen a 17. század végéig ezt a területet is zavartalanul uralták a törökök, míg végül háromszori kiűzést és visszafoglalást követően 1716-ban vonultak el végleg a város környékéről. A terület a hódoltság előtti igazi magyar jellegét sosem nyerte vissza.

Kamanc a **Marczibányi** család jóvoltából szép **kastéllyal** büszkélkedhet. A Marczibányi grófok a 18. század közepén kezdték felvásárolni a Kamanc környéki földterületeket, majd Marczibányi István 1793-ban hozzákezdett impozáns, klasszicista stílusú kastélya felépítéséhez. Az építkezéseket utódja, Márton gróf fejezte be 1810-ben, aki az épület körül több mint 20 hektáros parkot is kialakított. Angol stílusú parkját a Földközi-tenger vidékéről származó **egzotikus fákkal és bokrokkal** ültetette be. A kertben sétálva találhatunk itt hegyi patakok táplálta mesterséges tavat, görög filozófusok és hadvezérek mellszobrait tartó oszlopcsoportot, rábukkanhatunk egy **kutya testű szifnx** torzójára, és megcsodálhatjuk a hely páratlan **panorámáját** is.

Széchenyi István is megtekintette Marczibányi Márton mintabirtokát 1830-ban, amikor végighajózta a Dunát a folyószabályozási munkák felméréséhez.

A város híres szülötte a 16. századi történetíró, **Szerémi György** (1490–1558). A Corvin János birtokán, jobbágycsaládban született Szerémi II. Lajos király udvarában volt káplán, majd a király mohácsi halála után Szapolyai János udvari papja lett. Szolgált a János Zsigmondot, annak halála után pedig Erdélybe került az özvegy Izabella királynéval. Ott Fráter György is igényt tartott szolgálataira, az ő megbízásából többször megfordult Konstantinápolyban is. Leghíresebb munkája a *Levél Magyarország romlásáról* címet viseli, melyben visszaemlékezéseit, ismereteit írja le Magyarország 1456 és 1543 közötti időszakának jelentősebb eseményeiről, állapotáról. Teszi ezt adomákkal és mendemondákkal fűszerezve, a kisember szemén át látatva az akkori állapotokat.

A Duna jobb partján kelet felé továbbhaladva, Újvidéktől 14 kilométerre fekvő barokkos küllemű kisváros Karlóca.

Karlóca, **hivatalos neve: Sremski Karlovci**

A település története és látnivalói: A település eredeti magyar neve Karom, mely a régi magyar Karon személynévből ered. Nevének első említése a 14. század elejéről származik. A középkorban magyar nemesi családok, többek közt a Báthoryak birtoka volt. A középkorban Karom volt a Kamanc kapcsán említett, Európa legnevesebb borvidékei közé tartozó szerémségi borvidék borkereskedelmének és -termelésének központja. A terület kitűnő minőségű borai az országhatáron túl is hírnevet szereztek maguknak, keresett exportcikké váltak. 1521-ben azonban ide is megérkeztek a törökök, és elfoglalták a várost. Több mint 170 évig tartó ittlétük végére, a Habsburg seregek és a török hadak között dúló harcokban a település teljesen tönkrement, lakói elmenekültek, házaikat rommá lőtték.

Karlóca nevével azonban mindenki találkozott már a történelemórákon, mégpedig az Oszmán Török Birodalommal kötött nevezetes 1699-es **karlócai béke** kapcsán.

A karlócai békekötésre a Szent Liga országai, úgymint a Habsburg Birodalom, a Lengyel-Litván Nemesi Köztársaság, a Velencei Köztársaság és a szövetséghez később csatlakozó Oroszország valamint az Oszmán Birodalom között került sor 1699. január 26-án.

A török birodalom legyengült és kimerült a Habsburgokkal vívott 15 éves háborúban (1683-1698), és békeajánlattal fordult I. Lipót császárhoz az angol király közvetítésével. A tárgyalásra a Karlóca mellett felépített sátorvárosban, illetve az annak közepére épített fa „konferencia” házban – melynek ablakai a négy égtájra nyíltak – került sor angol és holland közvetítéssel.

A 25 évre szóló osztrák-török fegyverszüneti megállapodás nagy jelentősége, hogy Magyarország felszabadult a török uralom alól, a nagyrészt lakatlan Temesköz kivételével. Rögzítették a határokat, megállapodtak a fogolycserében, a szabad kereskedelem biztosításában, továbbá abban, hogy a határ menti területeken újabb várakat, erősségeket egyik fél sem épít, a törökök pedig biztosítják a területükön élő keresztények szabad vallásgyakorlatát.

A békekötés helyszínére, a sátorváros közepén állott faház helyére 1808-ban felépítették a ma is látható **Békehozó Miasszonyunk kápolnát**.

A törökök elvonulása után, a 18. századtól a város gyors fejlődésnek indult, és a szerb szellemi élet bölcsőjévé, majd a szerb nemzeti mozgalom egyik központjává vált. Karlóca 1713-tól a görögkeleti szerb érseknek, majd 1849-től az első világháború végéig a szerbek legfőbb egyházi vezetőjének, a pátriárkának a székhelye volt. 1728-ban latin iskola kezdte meg működését a városban, amelyből 1791-ben létrejött az első szerb gimnázium. A **gimnázium** új épülete 1889–91 között épült **Lechner Ödön** és **Pártos Gyula** tervei alapján. 1794-ben Karlócán hozták létre az ortodox világ második papnevelőjét.

1848 májusában nagygyűlést tartottak itt a lázongó szerbek *Joszif Rajacsics* érsek elnökletével. Ezen kimondták a szerb nemzet szabadságát és függetlenségét a Habsburg-ház kötelékében, és kikiáltották Bácska a Szerémség és a Bánság nagy részét magába foglaló Szerbiai Vajdaságot. A magyar forradalommal szembeni követeléseik megfogalmazását a szerbek nyílt támadása követte – az osztrák császár oldalán – a magyar szabadságharc ellen.

Karlóca városképének meghatározó eleme a 19. század végén épült, szépen gondozott nagy parkkal körülvett, hatalmas, historizáló eklektikus stílusú **Patriarkátusi** (Püspöki) **Palota** és kápolna. A monumentális épületet Vladimir Nikolics szerb építész tervezte, akárcsak a

Papnevelde (1901), vagy a ma is kollégiumként működő Stefaneum (1903) épületét.

A város jelentős látnivalói még az 1762-ben épült **görögkeleti szerb székesegyház**, a városközpontban álló, vörös kőből 1799-ben készült **négyoroszlános kút** és a **Magisztrátus** 1811-ben emelt **épülete**, amelyben az első szerb nyelvű színházi előadásokat tartották.

Karlócán a szőlőtermesztés és bortermelés napjainkban is fontos szerepet tölt be, mintegy 40 család foglalkozik borászattal. A törökök elvonulásával a betelepülő gazdák szorgalmas és kitartó munkája a 19. századra a szerémségi bort már nem csak Európában, hanem a tengerentúlon is ismertté tette.

*A kiváló adottságú terület borai közül az olasz- és a rajnai rizlinget, portugiesert, zöldszilvánit és kiváltképpen a helyi specialitást, az **ürmöst**, vagy **bermetet** ajánljuk az ínyencek figyelmébe. Utóbbi nem más, mint a szerémi vörösbor, és a Tarcál-lankáin fellelhető 20 féle gyógynövény párlatából készült édes likőr. Az idelátogatókat mintegy hatvan pince várja borkóstolóra – a város alatt annyi a pince, hogy összhosszúságuk elérné a 14 kilométert –, a Mihály-napi szüreti mulatságok idején mustkóstolásban és ökörsütésben is részünk lehet.*

Karlócától 4 kilométerre a Tarcál-hegység északi lábánál fekvő **Stražilovo** gyönyörű, erdővel övezett környezete az újvidékiek kedvelt kirándulóhelye.

Tekia, hivatalos neve: Tekija

A település története és látnivalói: A Tarcál-hegység északi lejtőinél, a Duna jobb partján fekvő Tekia híres búcsújárárhely. Az Újvidéket Karlócával összekötő út közvetlen szomszédságában áll a kegytemplom, ahová augusztus 5-én minden évben ezrek zarándokolnak el közeli és távolabbi vidékekről.

Ezen a helyen már a 15. században is állt egy kőből épített kápolna. A török hódoltság idején ezt lerombolták, és a helyére mecsetet építettek, amely a későbbiekben minarettel és kolostorépülettel bővült. A kolostorépületben két dervis (szerzetes) élt. Ezt nevezték *tekijának*, mely török szó jelentése kolostor, zárda.

A helyhez különleges történet kapcsolódik. A törökök az 1699-es karlócai béke ellenére 1716 nyarán újra támadásba lendültek. Kifosz-

tottak és elfoglaltak több Habsburg uralom alatt álló települést, míg elértek Péterváradhoz. Itt ütközött meg a mintegy 200.000 fős török sereg a Savoyai Jenő vezette feleakkora keresztény haddal. A döntő ütközetre augusztus 5-én, Havas Boldogasszony napján került sor. Bár a keresztények hősiiesen küzdöttek, a túlerő lassan felülkerekedni látszott.

Ekkor a hagyomány szerint Savoyai Jenő főherceg Máriához fohászkodott, és csoda történt. Az év egyik legmelegebb napján, augusztus 5-én hóvihar kerekedett. A sűrű havazás és az ezzel együtt járó hirtelen nagy hideg segítségével a keresztények csodás győzelmet arattak. A törökök megfutamodtak, a csatában még nagyvezérük is elesett.

Savoyai főherceg imájában tett fogadalmához híven a dzsámit kápolnává építtette át, és kegyképet festetett a római Santa Maria Maggiore templom kápolnája Madonnájának mintájára Tekia számára. A választás azért esett erre a képre, mert a hagyomány szerint 366. augusztus 5-ére virradóra Rómában hasonló csoda történt. Akkor a nyári havazás formájában a hagyomány szerint maga Szűz Mária jelölte ki azt a helyet, ahová a Santa Maria Maggiore templomot építtették.

A tekiai **kegytemplom** ma látható alakját 1881-ben Hermann Bole építész tervei szerint nyerte el. A neogótikus stílusú, egyhajós templomnak a bejáratnál két tornya van, míg hátul a bizánci stílusú kupola tetején a kereszt alatt félholdat helyeztek el a keresztények győzelme emlékére.

A tekiai templom falán magyar nyelvű hátlatáblákat is olvashatunk, ráadásul az épület szép ólomüveg ablakai többek közt Szent István király és Szent Erzsébet tiszteletére készültek.

A zárándokhely környéke szépen rendezett. A szabadtéri oltár az ünnepi liturgia templomon kívüli megtartására ad lehetőséget, a zárándokút végén lévő, **Havas Boldogasszony-forrás** vizét pedig a zárándokok előszeretettel fogyasztják.

Szalánkemén, **hivatalos neve: Stari Slankamen**

A település története és látnivalói: Szalánkemén Karlócától délkeletre, a Duna jobb partján fekvő kicsiny település, lakóinak száma nem éri el a 600-at. A falu a Duna fölé magasodó löszplatóra épült.

Szalánkemén földrajzilag azért nevezetes hely, mert **a falu alatt őmlik a Tisza a Dunába**. A település fontos folyami átkelőhely volt, stratégiai szerepét először a kelták, majd a rómaiak ismerték fel, utóbbiak itt letelepedve várost is alapítottak Acumincum néven, majd a 4–5. század folyamán erődítményt is emeltek ezen a helyen. A település említésével 1072-től többször is lehet találkozni, a középkorban királyi végvár magasodott itt. 1425-ből arról van forrásunk, hogy Zsigmond király Lazarevics Istvánnak, majd Brankovics György szerb fejedelemnek ajándékozta Kölpény várával együtt. A 15. század második felére a Hunyadiak tulajdonában került a vár, 1456. július 14-én itt ütköztek meg Hunyadi János seregei a Vidinből Nándorfehérvár alá igyekvő török seregekkel. 1498-ban Corvin János birtokolta az erősséget.

A törökök a várat 1521-ben foglalták el, majd lerombolták. 5 évvel később a Mohács felé vonuló Szulejmán újjáépíttette, lassan azonban elveszítette stratégiai jelentőségét.

Az 1691-ben Bádeni Lajos örgróf 80.000 főnyi seregével Szalánkeménél mért súlyos csapást a Dunán átkelni igyekvő 100.000 fős török seregre. A csatában esett el Zrínyi Ádám, Zrínyi Miklós fia, de a 20.000 elesett török közt volt Köprülü Musztafa nagyvezér is.

Ma **a vár romjai** még láthatóak a település területén, a Duna föléd magasodó dombtető löszplatóján. A meredek oldalú dombtető szélén volt körben a várfal, melynek maradványai egyes helyeken a 3 méteres magasságot is elérik, máshol teljesen megsemmisültek. Két torony jól fényképezhető romjai emlékeztetnek még a hajdani várfalra, a várfalakon belüli építményekből azonban mára csak egyetlen, ásatással felszínre hozott épületmaradvány látható. A füves várterület egy része ma is használatos temető.

A település másik nevezetessége a **Szent Miklós** görögkeleti **templom**, amely a térség egyik legrégebbi temploma, így a szerémségi szerb jelenlét egyik legkorábbi emléke: 1468-ban építette Vuk Brankovics, Brankovics György fejedelem unokája. Az építmény ma látható küllemét jórészt barokk kori átépítéseinek köszönheti, de még felfedezhető rajta az eredeti késő gótikus vonások is. Harangtornyát a 18. században építették hozzá.

Lenn, a Duna parti csónakkikötőben érdemes megpróbálni rávenni valakit, hogy kivigyen minket a Duna és a Tisza összefolyásához.

Szávaszentdemeter, hivatalos neve: Sremska Mitrovica

A település története és látnivalói: A helyi magyarok által is főként Mitrovicaként emlegetett város a Száva bal partján a Szerémi-síkság, a Macsói-síkság és a Tarcál-hegység találkozásánál fekszik, s Európa legrégebbi településeinek egyikeként tartják számon: történelme 7000 évre nyúlik vissza. Szerbia legnagyobb római kori romterülete található itt. A város több mint 39.000 fős lakosságának 80 %-a szerb, de élnek itt horvátok ruszinok, magyarok (524 fő), montenegróiak, macedónok, albánok és cigányok is.

A város területén már Kr. e. 5000-ben is éltek emberek, később jelentős kelta–illír település és faerőd állt itt. A Kr. e. első században a várost, akkori nevén **Sirmiumot** elfoglalták a rómaiak. Ekkortól indult gyors fejlődésnek, fénykorát a 3–4. században élte: előbb teljes jogú városi rangra emelkedett, majd Alsó-Pannónia provincia székhelye lett, és jelentős kereskedelmi központtá vált. Sirmium katonailag is stratégiai szereppel bírt, innen indította hódító hadjáratait Traianus, Marcus Aurelius és Claudius császár is. A város és környéke szülöttei a római császárok közül Marcus Aurelius, Decius Traianus, Probus és Maximilianus. A birodalom négy részre osztásakor a **császárság fővárosainak egyike** Sirmium lett. Gazdagságáról olyan leletek árulkodnak, mint a monumentális, padlófűtéses császári palota maradványai, a római vízvezeték és az antik fürdő romjai. De építettek itt a rómaiak amfiteátrumot, templomokat, villákat, lóversenypályát, és Nagy Konstantin pénzverdése is a városban működött, ahol aranypénzt vertek. A római kori város Sirmium nevéből ered egyébként a Szerémség elnevezés is.

A római birodalom hanyatlásával a város virágkorának is vége szakadt, előbb a hunok dúlták fel, majd a keleti gótok és a gepidák pusztították, végül, a 6. században az avarok és a velük érkező szlávok földig rombolták. Az avarok uralma után a bolgár birodalom majd Bizánc fennhatósága alatt állt. A honfoglalás után a magyarok is megjelentek a Szerémségben, így a bizánciakkal való vetélkedést követően a város 1071-ben magyar kézre került, és **Szerémvár** néven Szerém vármegye székhelye lett. A város a 13. századra védőszentjéről a „Civitas Sancti Demetri”, azaz Szent Demeter városa nevet kapta, ami már a Szávaszentdemeter névnek felel meg.

A 304-ben vértanúhalált halt Szent Demeter a keleti kereszténység egyik legnagyobb tiszteletben álló szentje. Magyarországon is nagy tisztelet övezte,

arcképe szerepel a Szent Koronán, de az ő nevét viseli a szegedi Dömötör torony valamint Domoszló temploma is. Demetert Thesszaloniké városában Maximilianus római császár parancsára gyilkolták meg, amiért a börtönben a párviadal előtt megtértette és lelkileg is felvértezte azt a gladiátort, aki a küzdelemben ezt követően megölte a császár kedvenc bajnokát. A görögkeleti egyház a hívek védelmezőjének tekinti, ennek megfelelően ábrázolása karddal és pajzzsal történik.

Szávaszentdemetert 1521-ben foglalták el a törökök, majd közigazgatási központként ők is innen irányították a Szerémséget. Mitrovica keleti hangulatú török város lett minaretekkel és dzsámikkal. A magyarok elmenekültek, a helyükbe a Balkánról szerbek telepedtek.

Mitrovica a török kiűzése után a 18. század első felétől a Habsburg Birodalom részeként a határőrvidék fontos városa lett, a század közepétől a IX. péterváradi határőrezred székhelye volt. Fontos dátum a település történetében 1763. Ekkor nyerte el a szabad határőr-település címet. Ez gyors gazdasági fejlődést is hozott, amely a 19. század második felére bontakozott ki igazán. Elsősorban a kereskedelem virágzott, évente 5 nagy vásárt tartottak. Színesedett a város etnikai képe is, a szerbek mellett egyre nagyobb számban jelentek meg németek, magyarok, horvátok; sőt ruszin és zsidó családok is beköltöztek. A város fejlettségét iskolái is érzékeltetik. Volt német, szerb és magyar iskolája, valamint reálgimnáziuma és főiskolája is. Fejlődését nagyarányú építkezések is jelzik, ekkor épült ki a város nevezetesei közé tartozó Főtér (Žitni-trg) vagy gabonapiac, amelyen a reprezentatív, barokk stílusú **görögkeleti Szent István-templom** (1794) és az ugyancsak barokk **római katolikus templom** (1810) áll.

A gazdag régészeti leletek nagy részét a város főterén álló **Szerémségi Múzeumban** tekinthetjük meg, amelynek udvarában kapott helyet a kőtár (lapidárium). A település főterén a **Szent Demeter bazilika maradványai** és a római palotamaradványok is megtalálhatók.

Akik a városnézés mellett a természeti szépségek iránt is fogékonnyak, ne hagyják ki a **Zašavica természeti rezervátumot**, amely Szávaszentdemetertől 6 kilométerre délkeletre található.

Zasavica

Az egyedi flórájának és faunájának köszönhetően 1997 óta országos védelem alatt álló Zasavica természetvédelmi rezervátum a Szávától délre, a Drina folyótól keletre, Szávaszentdemeter és Bogatic község területén fekszik. Nevét a közepét átszelő folyócskáról kapta. A mindössze 33 km hosszú, kanyargós vízfolyás partjait több helyen olyan sűrű növényzet szegélyezi, hogy szinte megközelíthetetlen. Több védett növényt láthatunk itt, ilyen például a tavirózsa, a vízitök, a tündérfátyol, illetve a lápi vagy kúszó csalán. A folyócska halálománányának összetétele is egyedi, a síksági vizek egykori világát tárja elénk. A kutatók a területen több védett, máshol ritka madár-, emlős- és halfajt is számon tartanak.

A rezervátum nemcsak az élővilág helyi paradicsoma, hanem rendezett kirándulóhely is, ahol karámokban megtekinthetik a látogatók a környék háziállatait: a mangalicát, a kecskét, a lovat és a szürkemaráht.

*Igazi kuriózum, hogy itt található a Balkán legnagyobb, egyben Szerbia egyetlen **szamárr rezervátuma** is, mintegy 100 állattal. A szamarakat rendszeresen fejik, a szamártéjből krém, szappan és likőr készül, de rendeztek már itt licitálást szamártéjben való fürdőzésre is. Az állatok húsból sonkát, kolbászt, szalámit gyártanak házi feldolgozással.*

A rezervátum központjában fából készült **kilátó** áll, innen gyönyörködhetünk a táj szépségében, és fényképezhetünk is. A természet megfigyelésére kiváló alkalmat kínál a hajókázás, vagy csónakázás is, melyre szintén van lehetőség. A helyi ingyencsúszónak számító, sütőtárcsán mangalicazsírban sült ezüstkártsz és törpeharcsát nem érdemes kihagyni.

Marót, hivatalos neve: Morović

A település története és látnivalói: Marót a szerb–horvát–boszniai hármas határ közelében, a Belgrádot Zágárral összekötő autópálya mellett fekvő 2164 fős, szerb többségű falu.

A Studba patak és a Bosut (Báza) folyó találkozásánál települt falutól északra találjuk **Marót várának romjait**. A trapéz alapú várból csak a masszív, 2 méter vastagságú, támpilléres várfalak egy része maradt meg. A várat a 15. század elején Marót János bán építtette. A Marót család kihalása után annak birtokai visszaszálltak a királyra, így I. Mátyás fiának, Corvin Jánosnak adományozta azt a várral együtt. A

település másik nevezetessége a Bosut bal partján, a falu bejáratánál álló, 13. századi **erődített katolikus templom**, amely a Szerémség egyik legrégebbi temploma. A monumentális Szűz Mária templom hájója gótikus stílusú, de a tornya még román kori, keskeny, lórésszerű ablakokkal.

Az eredetileg a várban lévő görögkeleti **szerb templomot** a vár lerombolása után a falu központjában építették meg újból a 19. század közepén. A két templomot és a vár maradványait Szerbia 1994-ben nemzeti jelentőségű műemlékké nyilvánította.

A környék természeti látnivalókban is gazdag. A Bosut folyó mentén elnyúló 20.000 hektáros szigorúan védett természetvédelmi területen találjuk a Marót körüli **tölgyerdőket**, bennük helyenként 400 éves, 10 méter kerületű, gyönyörű fákkal. Az erdőség vadállománya különösen gazdag, jönnek ide szarvasra, vaddisznóra, őzre, fácánra, a mocsaras részeken pedig tőkésrécére és vadkacsára vadászni. Ez volt Tito elnöknek is az egyik kedvenc vadászterülete. Az erdő közepén lévő két vadászház ma is működik. Horgászörökben jól ismertek az évente a falut körülvevő folyóknál rendezett horgászversenyek.

Szabács, hivatalos neve: Šabac

A település története és látnivalói: Bár a közvetlenül a Száva jobb partján fekvő Szabács nem a Szerémséghez tartozó város, a magyar történelemben játszott fontos szerepe miatt röviden mégis foglalkozunk vele.

A Belgrádtól 65 kilométerre nyugatra fekvő 55.163 lakosú település a Macsói körzet közigazgatási, gazdasági és kulturális központja.

A 13. században már volt település a mai város helyén, első írásos említése 1454-ből származik Zaslón néven. A török hódoltságig, azaz 1470-ig a szerb fejedelemség része volt. A törökök a Szerémségbe való átkelés biztosítására foglalták el Szabácsot, és ugyanabban az évben feltűnés nélkül tölgyfacölöpökből erős **palánkvárat** is építettek itt. A két sorban levert cölöpök között kövekkel és földdel töltötték fel, és körben mély, széles árokkal vették körül, amelybe a Száva vizét engedték. Amint tudomásukra jutott az erősség létezése, Hunyadi Mátyás csapatai azonnal megkísérelték elfoglalni, de nem jártak sikerrel. 1475 késő őszén maga Mátyás király indított rohamot a vár ostromára 10.000 fős seregével, majd 1476. február 15-re be is vette az erődöt.

*Hunyadi Mátyásnak erről a sikeres hadjáratáról szól a legrégebbi fennmaradt világi témájú versünk, a Szabács viadala című **históriás ének**. A 150 sornyi,*

elején csonka szövegtöredék szerzője ismeretlen. Valószínű, hogy egykor a királyi udvarban Mátyás asztalánál énekelték.

A kéziratot az Ung megyei Csicseren a Csicsery család levéltárában találták meg 1871-ben. Egyes tudósokban – a vers túl jól sikerült volta miatt – felmerült a gyanú a kézirat eredetiségét illetően, azonban mára a történészek és nyelvészek bizonyítottan tekintik eredetiségét. A művet ma az Országos Széchenyi Könyvtárban őrzik, ebből idézünk most:

*Így megadák Szabács erősségét,
Benne hagyák álgynak bőségét,
Mely álgyúkat királ többözteté,
És nagyon Szabácsot erőssözteté,
Hagyván benne vitézeknek javát,
Hogy ne látná továbbá az kárát.
Ez mind ezen szerént hát meglévén,
Töröknek és mendennek kegyelmet tévén,
Királ vígan Budára eredvén,
Török sereg környölő terjedvén,
Hát valának nekik nagy csudába,
Hogy Budának minden utcájába,
Jelennen királnak odvarában
Látták török népet kazdag ruhában
Kiralnak ékessen odvarlani,
Ment kel piacon várban állani.
Ezt meghallák mind Törökországba,
Török császár lón nagy bosszóságban.*

Szabács várát a törökök csak 1521-ben tudták elfoglalni, ettől kezdve az Oszmán Birodalomban stratégiai elhelyezkedése miatt fontos határőrizeti szerepet töltött be. Határváros lévén élénk kereskedelmi élet jellemezte. A 18. századi osztrák–török háborúban többször is gazdát cserélt az erődítmény, majd a 19. században a szerbek foglalták vissza a töröktől rövid időre, mígnem az 1867-es szultáni rendelettel ezen a területen a török időszak véget ért, és a várat átadták a szerbeknek.

A 19. század 20-as, 40-es éveiben a város gyorsan fejlődött. Ezt bizonyítja az első kórház és gyógyszergyár felépítése, az első közt létező szerb középiskola és színház, valamint az itt nyomtatott szerb nyelvű újság is.

Ez a város volt Szerbiában az első, ahol a nők kávéházba kezdtek járni vasárnap délutánonként, ami korábban csak a férfiaknak volt szokása.

A város virágzásának az első világháború vetett véget, a harcokban többször is lerombolták, lakossága felére csökkent. 1914. augusztusában a Szerbia elleni első támadás alakalmával Szabácsnál keltek át a Monarchia csapatai szerb földre, a közeli Cser hegységben pedig véres harcokat vívtak.

A háború utáni fellendülést a második világháború szakította félbe. A németek a megszállást követően koncentrációs tábornak létesítettek a Szabácson, ahol 25.000 ember raboskodott, közülük 7000 itt is halt meg.

Szabács többször átépített **erődítményének maradványai** ma is megvannak a „Stari grad” nevű strand és szabadi-dőközpont területén. A téglából épített négyszögletes vár falait, sarkain a tornyokkal (az egyiket eredeti magasságig visszafalazva) könnyen megtaláljuk, a környékét azonban teljesen átalakították a vízvédelmi munkálatok és parkosítás során.

Kölpény, hivatalos neve: Kupinovo

A település története és látnivalói:

A 2000 fős Kölpény (Kupinovo) a Szerémség déli részén, közvetlen a Száva bal partján, Belgrád közelében fekszik.

A 14. században **királyi vár** emelkedett ezen a helyen, Zsigmond királynak két 1386-ból származó oklevele is említést tesz róla. A magyar uralkodók határőrizeti céllal többször is a szerb fejedelmeknek adományozták a várat, így került 1404-ben Lazarevics Istvánhoz, majd a 15. század közepén Brankovics Györgyhez, aki a településen Szent Lukács tiszteletére templomot építtetett. 1458-ban a várbirtok visszakerült Mátyás királyhoz, aki a várat és a fejedelmi címet 1465-ben Vuk Brankovicsnak adományozta. Ezután a törökök megérkezéséig a szerb fejedelmek tulajdonában maradt a vár, a hozzátartozó település pedig a vár tartozékaként mezővárosi ranggal bírt. A várat 1521-ben a törökök elfoglalták, és lerombolták, hogy köveit elhordhassák az ugyanebben az évben elfoglalt szabácsi vár újjáépítéséhez.

Az eredetileg szabályos négyszög alaprajzú, sarkain tornyokkal erősített és várárokkal körülvett **vár maradványait** ma is megtekinthetjük, láthatunk még valamit a törtkőből és téglából emelt falakból. A vár magántulajdonban van, a Németországban élő tulajdonos a terület kezelését egy helyi személyre bízta otthagásért cserébe – a vár bejáratánál lévő parasztházban tudunk tőle engedélyt kérni a várrom bejárására.

Obedi-láp, hivatalos neve: Obedska bara

Az Obedi-láp a Szerémség déli részén, Kölpény szomszédságában a Száva mentén húzódó természetvédelmi terület. A láp a Száva levágott kanyarulatából alakult ki. A világ legrégebbi természetvédelmi területei közé tartozik, már a 19. század második felében rendelkeztek az első védelmi intézkedésekről.

A 9820 hektáros védett területet és 19.611 hektáros védőzónát felölelő rezervátum a 13 kilométer hosszan elnyúló régi mederszakasz, az ártéri erdők és a Száva itteni szakasza sokszínű élővilágának védelmére jött létre. Több mint 280 – közte számos európai szinten is ritka vagy veszélyeztetett növényfaj – lelhető itt fel. Igen gazdag a rovarok, kételtűek és hüllők világa, és több mint 200 madárfaj is él a lápvidéken. A feljegyzett madárfajtákból 120 természeti ritkaságnak számít, 6 pedig szerepel az úgynevezett vörös listán, amely a különösen védett, világszinten a kipusztulás határán álló fajokat sorolja fel. A terület 1977 óta a kiemelkedő jelentőségű vizes élőhelyeket tartalmazó Ramsari jegyzékben is szerepel.

Az Obedi-láp vidékén Ferenc József és Erzsébet királyné fia, Rudolf trónörökös gyakran vadászott, minthogy a területet a helyi erdőigazgatóság a trónörökösnek ajándékozta. Rudolf emlékéért hajdanán kőoszlop is hirdette. 1901-ben a következő trónörökös, Ferenc Ferdinánd is vásárolt birtokot erre felé, hogy az akkor még nem védett vízimadarakra kedvére vadászhatson.

Maradék, hivatalos neve: Maradik

A település története és látnivalói: A szerémségi magyarság legnagyobb lélekszámú települése Maradék, 2002-ben a falu 2198 lakosából több mint 550-en magyarnak vallották magukat. (Bár a közelben fekvő Satricán és Dobradópusztán nagyobb arányban élnek magyarok, lélekszámuk kevesebb a maradékiakénál.) A település első írásos említése 1498-ból, a Krušedol-kolostor egyik okleveléből származik. A török időkben elnéptelenedő faluba a 16–17. században szerbek települtek, a magyarok és a horvátok nagyobb számban csak a török kiűzését követően, majd a 19. század második felében érkeztek. A magyarok zöme a Dunántúlról és Bácskából vándorolt ide és katolikus volt.

A helyi magyarság megmaradásában döntő jelentőségű volt az, hogy a maradéki magyarok többsége a 19. század végén áttért a református vallásra.

Történt mindez azért, mert a hívek többszöri kérésük ellenére sem kaptak magyarul tudó papot Josip Strossmayer horvát katolikus püspöktől, a református egyház viszont rögtön eleget tett kérésüknek. Az áttérés nemcsak az anyanyelvű hitélet fennmaradását, hanem a magyar kultúra megőrzésének lehetőségét is biztosította. Erre vall az is, hogy az 1898-ban felépült református imaházban rögtön megkezdődött a maradéki gyerekek magyar nyelvű oktatása is.

Sajnos a Szerémségben megfigyelhető folyamatok a maradéki magyarságot sem hagyják érintetlenül. A fiatalok elvándorlása, az előregezés, a magyar nyelvű oktatás megszűnése mára itt is odavezetett, hogy a legfiatalabb korosztályok nagyszülei anyanyelvét értik, de már kevéssé beszélik. Biztató jel mégis, hogy a látélet már 40 éve is ez volt a maradéki magyarságról, de mégis megmaradtak, illetve biztató az is, hogy hosszú szünet után újra lehet magyar csoport a helyi óvodában. A maradéki magyarság hagyományait, kultúráját a Petőfi Sándor Művelődési Egyesület igyekszik fenntartani, a **református templom** telkén pedig az utóbbi években magyar **szórványközpont** hoztak létre.

Rednek vára, hivatalos neve: Vrđnik

A Tarcal-hegység déli lejtőjén, a Kudoš patak völgye fölötti kisebb hegycsúcson emelkedik **Rednek várának romja**, amit rövid erdei sétára vállalkozva kereshetünk fel. A vár első említése 1315-ből származik, akkor a kalocsai érsekség várai között szerepelt. Az erődítmény a 15. század második felében a védelmi vonal részeként jelentős részt vállalt az ország déli határának védelméből.

1523. augusztusában a Rednek vára ellen vonuló török sereg a vár alatt és Nagyolasz térségében a Tomori Pál vezette végvári sereg jelentős csapást mért. A megfutamodott oszmán csapatokat Száva-szentdemeternél utolérték, és a Szávába szorították. A törökök ellen vívott háborúnak ekkoriban ez volt az egyetlen jelentősebb magyar győzelme. A törökök azonban 3 évvel később, 1526-ban, Pétervárad eleste után – a délvidéki védelmi vonal összeomlásával – Rednek várát is elfoglalták. Az erősség pusztulására a török megszállás után került sor.

Rednek vára egy patkó alakú várfalból, és ennek közepén egy kiemelkedő sziklára épült, szintén patkó alakú toronyból állt. A várfal egyes részei ma is jól láthatók, helyenként 3-4 méter magasak, leginkább szembetűnő a hajdan 3 emeletes, 18 méter magas, romjaiban is impozáns torony.

A Tarczal-hegység (Fruška gora) görögkeleti szerb kolostorai

A lankás Tarczal-hegység sűrű erdői, barlangjai, számos gyógyforrása ideális környezetet biztosított a háborítatlan környezetben elvonulni vágyó szerzeteseknek, remetéknek.

Már a 3. században, a Római Birodalom keresztényüldöző császárai elől is menekültek erre a területre keresztények. Az elsőként letelepedő szerzetesi közösségek és épületeik a 7–10. században jöttek létre. A keleti és a nyugati keresztény egyház 1054-es szakadását követően a szerzetesrendek jelentősen átszerveződtek, ami kolostorépületeikre is hatással volt. Némelyiket elhagyták, a másik meg a taglétszám jelentős növekedése folytán szűkösnek bizonyult, ezért bővítésre vagy felújításra volt szükség.

A kolostorok újbóli felvirágzása a balkáni török invázió megindulásához köthető. A törökök elől menekülő szerbek a Magyar Királyságban kerestek menedéket. A Tarczal-hegységbe a 14. század közepétől, majd a 18. században a szerb mellett főként bosnyák, macedón, montenegrói és dalmát szerzetesek érkeztek, de bolgár, orosz és görög menekültek is megjelentek. A szerbek a birodalom határvidékén letelepedve földbirtokokat kaptak, cserébe határőrizeti feladatokat láttak el. Ekkor szaporodtak el a határvidéken a korábbi magyar szerzetesközösségek birtokain felépült görögkeleti szerb kolostorok. Összesen 35 épült itt a 15. és a 18. század folyamán, melyből 16 máig fennmaradt. Ezekben védték, erősítették – a szerbeket saját állam híján egyedül összetartó – pravoszláv vallást, ápolták otthoni hagyományaikat, őrizték a magukkal hozott régi ikonjaikat, egyházi ereklyéiket.

A török támadások folytán, illetve a török korszak alatt a kolostorok súlyosan megrongálódtak, lakóiknak innen is menekülniük kellett. A kolostorok közül nagyon kevés maradt meg eredeti formájában, az oszmán elvonulást követő újjáépítésre már más stílusjegyekkel és díszítéssel, a barokk stílus hatása alatt került sor.

Az egyik leghíresebb és talán legértékesebb a Krusedolfalu (Krušedol-Selo) melletti **Krusedolmonostor** (Krušedol-Prnjavor). 1509 és 1516 között építtette Brankovics György. A török jelentősen megrongálta a templomot, a szerzetesek el is menekültek. A kolostor freskókkal

gazdagon van díszítve, a falfestmények egy részét még a 16. század közepén festették, a többi pedig a 18. századi felújítás során, a barokk harangtoronnyal együtt készítették. A kolostor kitüntetett szerepe annak is köszönhető, hogy a Brankovics, és az Obrenovics királyi családok temetkezési helyéül szolgált.

Külön említést érdemel még a két hopovói kolostor. **Novo Hopovo** a térség egyik legrégebb kolostoregyüttese, amely Szent Miklósnak, a szerbség legismertebb védőszentjének tiszteletére épült 1576-ban. A 16. században szerb nyelvű iskola működött itt, később a szerb püspökök székhelye lett. Az itt látható freskók nagy része a 17. században készült, de még a 13. századi klasszikus stílust követő falfestményekben is gyönyörködhetünk.

A **Staro Hopovói kolostort** még a 16. század legelején alapították, de a régi épület áldozatul esett a történelem viharainak, így a helyén csak 1752-ben épült fel a ma is látható egyszerű rendház. Művészeti-
leg talán kevésbé jelentős, de remekül illeszkedik természeti környezete szépségéhez.

Érdemes kiemelni még **Görgeteg** (Grgeteg) kolostorát, melyet nem freskók, hanem virágokat ábrázoló festmények díszítenek, továbbá **Udvarnok**, újabb nevén **Ravanica** kolostorát. Udvarnok (Vrdnik) kolostorának helyén már a 16. században is kolostor állt, de a 17. század utolsó éveiben érkeztek ide a török elől menekülve a szerbiai Ravanica kolostor szerzetesei. Velük került ide az 1389-es rigómezei csatában elesett Lázár cár holtteste és gyászleple. A szerzetesek később innen is menekülni kényszerültek, és Szentendrén találtak átmeneti menedéket, ahová ereklyéiket – köztük a cár földi maradványait – is magukkal vitték.

A Tarcál-hegység további jelentős görögkeleti szerb kolostorai a **belcsényi** (Beočin), a **besenyői** (Bešenovo), a **diósi** (Divoš), a **kövesdi** (Kuveždin), a **kisremetei** (Mala Remeta), a **nagyremetei** (Velika Remeta) és a **jazáki** (Jazak) mind korábbi magyar szerzetesközösségek birtokain épültek, így neveik is mind őrzik a helyükön feküdt középkori magyar falvak neveit.